

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційна нота про практику Суду № 131

Червень 2010

Гафген (Gäfgen) п. Німеччини - 22978/05

Рішення 1.6.2010 [ВП]

Стаття 34

Жертва

Визнання національними інстанціями існування нелюдського поводження, проте відсутність відшкодування та достатньо жорстких санкцій проти винних : *підтримання статусу жертви*

Стаття 3

Нелюдське поводження

Погроза застосування насильницьких дій, застосована поліцією з метою знайти викрадену дитину : *порушення*

Стаття 6

Кримінальний процес

Стаття 6-1

Справедливий судовий розгляд

Застосування у ході слідства доказів, одержаних під тиском : *відсутність порушення*

Факти – У 2002 році заявник заподіяв, шляхом удушення, смерть одинадцятирічного підлітка, та заховав його тіло біля озера. Заявник вимагав у батьків дитини викуп. Невдовзі після одержання грошей заявника було заарештовано, направлено до комісаріату поліції і допитано про

місцезнаходження постраждалого. Наступного дня, сподіваючись, що підліток може бути живим, заступник начальника комісаріату наказав одному із своїх підлеглих залякати заявника погрозами застосування фізичних страждань та, при необхідності, заподіяти йому такі страждання, з метою змусити його вказати місцезнаходження дитини. Підкоряючись наказу, поліцейський повідомив заявникові, що спеціально підготовлена особа змусить його жорстко постраждати. Через десять хвилин, із остраху зазнати такого впливу, заявник вказав, де він заховав тіло жертви. Поліція супроводила його на місце скоєння злочину, де було віднайдено тіло та речові докази які викривали заявника, а саме сліди шин його машини. У ході подальшого кримінального судочинства регіональний суд постановив, що одержані у ході слідства докази не можуть бути застосовані у якості доказів, оскільки їх було здобуто під тиском, у порушення статті 3 Європейської Конвенції. Підчас судового розгляду, заявник знову визнав, що він вчинив вбивство. Висновки суду спиралися на ці визнання та на інші докази, зокрема зібрані внаслідок визнань одержаних у ході слідства під примусом. Заявника було засуджено до довічного ув'язнення. Подальше судове оскарження було марним, проте Федеральний Конституційний суд все ж визнав, що одержання визнань під тиском є забороненим методом ведення слідства, як національним правом, так і Конвенцією. У 2004 році, двох поліцейських, які було задіяні у здійсненні погроз на адресу заявника, було визнано винними у вчиненні тиску, у відданні наказу вчинити тиск та підбурюванні до вчинення тиску під час здійснення службових повноважень; і затосовано покарання у вигляді виплати штрафів, відповідно 60 євро в день протягом шестидесяти днів та 120 євро протягом дев'яноста днів, із застосуванням відстрочки. У 2005 році, заявник подав прохання про надання юридичної допомоги, з метою притягнути до адміністративної відповідальності за шкоду, заподіяну застосованими поліцією методами допиту. Суди відмовили у задоволенні скарги, проте у 2008 році Федеральний Конституційний суд скасував відповідні постанови. На час проголошення рішення Європейського Суду, справу було повернуто до регіональний суду, процедура триває.

Право – Стаття 34 : Національні інстанції визнали, що мало місце порушення Конвенції, – як і в ході кримінальної процедури щодо заявника, так і самим фактом подальшого засудження поліцейських. Тим не менш, окрім цього необхідно визначити, чи було відшкодування призначене заявникові в якості компенсації адекватним і достатнім. Слідство і кримінальне провадження проти поліцейських тривали близько двох років і трьох місяців, і були достатньо оперативними та ретельними. Поліцейських було засуджено до виплати досить помірних штрафів із застосуванням відстрочки, оскільки національні суди врахували пом'якшуючі обставини, а саме термінову необхідність врятувати життя жертви. Випадок заявника важко порівнювати з іншими справами, у яких представники держави вдавалися до брутальних і свавільних актів. Проте призначення явно символічних штрафів не може бути визнано адекватною реакцією, коли йдеться про порушення статті 3. Така санкція, відверто диспропорційна по відношенню до одного із основоположних прав Конвенції, не має достатнього попереджувального ефекту для того, щоб уникнути інших попирань цього права у складних ситуаціях, які можуть виникнути у майбутньому. Крім того, навіть якщо покарання представників поліції було переведено на інші посади, які не були прямо пов'язані із проведенням слідства по кримінальних порушеннях, одного із них було згодом призначено начальником його підрозділу, що спонукає замислитися про те, наскільки реакція державних органів відповідна до серйозності порушення статті 3. Нарешті, стосовно процедури відшкодування, прохання про надання юридичної допомоги знаходиться на стадії розгляду впродовж трьох років. Таким чином, не було проведено жодного судового засідання і не проголошено жодного рішення по суті скарги заявника. За цих умов, той

факт, що національні суди не розглянули прохання заявника про відшкодування із достатньою швидкістю, викликає серйозні сумніви щодо ефективності цього заходу. Як висновок, Суд вважає, що заходи вжиті національними органами недостатньо відповідають встановленим судовою практикою умовам відшкодування, і внаслідок цього заявник все ще може вважатися жертвою порушення права, гарантованого Конвенцією.

Висновок : підтримання статусу жертви (одиннадцять голосів проти шести).

Стаття 3 : Сторони не заперечують, що поліція погрожувала заявникові, що спеціально підготовлені особи заподіють йому нестерпних страждань, якщо він відмовиться вказати, де знаходилася жертва. Заступник начальника поліцейського департаменту наказував своїм підлеглим погрожувати заявникові і, при необхідності, застосувати до нього фізичну силу. Подібний наказ не може бути визнано спонтанною дією, але дією продуманою і свідомою. Допит із погрозами неналежного поведження тривав близько десяти хвилин в атмосфері тиску і сильного емоційного напруження, оскільки поліцейські сподівалися, що жертву може бути ще врятовано. Заявник був у наручниках, а отже знаходився у вразливому стані, тому здійснені на його адресу погрози мали спровокувати у нього страх, тривогу та значні психологічні страждання. Не погоджуючись із мотивом яким керувалися службовці поліції, Суд нагадує, що недопустимо вдаватися до тортур, нелюдського або такого що принижує гідність поведження, навіть у тих випадках, життя іншої особи у небезпеці. Як висновок, методи ведення слідства, яких зазнав заявник досягли того рівня жорсткості, який дозволяє їх кваліфікувати як нелюдське поведження, заборонене статтею 3.

Висновок : порушення (одиннадцять голосів проти шести).

Article 6 : Застосування доказів, одержаних методами, що несумісні із статтею 3 піднімає важливі питання з огляду справедливості кримінального процесу. Суд ставить за мету дослідити, чи було порушено гарантії справедливості в контексті всієї процедури в цілому, через застосування цих доказів. На початку розгляду справи, заявника було інформовано, що його попередні заяви не буде враховано як звинувачувальні докази, оскільки їх було одержано під тиском. Тим не менш, у ході розгляду він знову визнав про скоєння злочину, підкреслюючи, що здійснює свідчення із власної волі через докори сумління, для того, щоб понести відповідальність за заподіяне. Суд не має ніяких підстав вважати що заявник не надав би свідчень якби національні суди вирішили на початку розгляду справи відмовитися від застосування спірних доказів. Враховуючи ці міркування, Суд приходить до висновку, що в контексті обставин справи заявника, залучення до матеріалів справи доказів, здобутих шляхом неналежного обходження, не мало впливу ні на звинувачувальний вирок та покарання призначені заявникові, ні на справедливість процесу в цілому.

Висновок : відсутність порушення (одиннадцять голосів проти шести).

Стаття 41 : заява про відшкодування шкоди не подавалася.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.